

علل روانی مردنمایی زنان و راهکارهای آن

نویسندگان

مرضیه مسعودیان، فاطمه کاوه، سمیه ملا کریمی، سکینه حیدری

استاد راهنما

خانم بهناز ملا کریمی

جشنواره گروهی رشد سال ۱۴۰۲

چکیده

یکی از پدیده های شومی که امروزه در جامعه ما بسیار مشهود است؛ رواج مرد نمایی زنان در جامعه ایرانی اسلامی ما می باشد. این پدیده که گاه در پوشش و گاه در رفتار و اعمال نظیر تمایل زنان به فعالیتهای ویژه مردان و گاه حتی از این فراتر تمایل به تغییر جنسیت می باشد؛ علتهای مختلفی از جمله عوامل ژنتیکی، تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و روانی، می تواند داشته باشد. و با توجه به تاثیرات شکننده ای که می تواند بر فرد و جامعه به تدریج وارد می کند. شناخت عوامل آن جهت جلوگیری از گسترش این رفتارها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. اما یکی از مهمترین علل گرایش دختران به این نوع رفتار، عوامل روحی _ روانی است. که گاه از درون باعث تغییر در افکار فرد شده و او را به انجام رفتارهای ضد هویتی می کشاند و گاه عوامل بیرونی نظیر خانواده و دوستان و نفوذ تفکرات فیمینیستی منجر به کشش زنان و دختران جامعه به رفتارهای نامتعارف با جنسیت خود می باشد. که در این تحقیق به این دو دسته از عوامل آن پرداخته می شود.

مقدمه

تشبه به جنس مخالف و بروز رفتارهای غیر متعارف با وجود مشخص بودن نقش و جایگاه هریک از دو جنس مرد و زن، یک امر خلاف فطرت بوده و در دین مبین اسلام مورد مذمت قرار گرفته و حتی از طریق روایات متعدد شارع به مرزگرایی جنسی رفتارهای مشترک با حفظ ارزشهای انسانی زن و مرد قائل شده است. چرا که این گرایش نابهنجار می تواند آسیب بزرگی به اولاد نهاد مقدس خانواده و ثنیا با ترویج آن به جامعه بشری وارد کند. مردنمایی زنان گذشته از این که می تواند یک اختلال روانی باشد؛ بیشتر در جهان امروز برگرفته از تفکرات فمینیسمی غربی است که کم کم جامعه اسلامی ما نیز متأثر از این موج و گرفتار این معضل شده است. که اثرات مخرب زیادی به همراه دارد. شاید در ابتدا فقط در پوشش و گاه در رفتارهای جزئی این ناهنجاری نمود پیدا کند؛ ولی در ادامه، ترویج آن منجر به فروپاشی جامعه میشود. چرا که تفکرات و عقاید و نظم جامعه را نیز تحت شعاع خود قرار میدهد. که در این تحقیق سعی می شود به این آسیبها پرداخته شود.

این مسأله هم به لحاظ روایی، هم به لحاظ فتوایی سابقه دیرین دارد. و طرح آن در کتب فقها به دلیل این است که روایاتی در این باب وارد شده است. اما در خصوص این موضوع مقالات خیلی محدودی نوشته شده نظیر: تاثیر تشبه به جنس مخالف در اختلال نظام از حسین بستان و کدخدایی که از منظر عقل و بر اساس نظریه های اجتماعی به چگونگی تاثیر مخرب این پدیده بر نظام اجتماعی پرداخته یا مقاله تشبه به جنس مخالف از ابوالفضل مجد که به بررسی فقهی این موضوع پرداخته است. اما در این تحقیق فقط به آسیبهای روانی مربوط به مردنمایی زنان در جامعه اسلامی با توجه به اثرات مخرب با حکم فرمایی نظرات فمینیسم پرداخته می شود.

کلید واژه: تشبّه، روانی، زنان، مردنمایی

مفهوم شناسی

روان: «روان اصطلاحی معادل روح که یونانی‌ها آن را اساس زندگی تلقی می‌کردند، معادل نفس یا خود» (نیکزاد، ۱۳۹۰، ص ۷۶۷)

مردنمایی: «مردانی که سعی کنند در پوشش، گویش، روش و منش و گاهی با تغییر جنسیت زن نماباشند را مردان زن نما و زنانی که سعی کنند در پوشش، گویش، روش و منش و گاهی با تغییر جنسیت مردنما باشند؛ را در اصطلاح زنان مرد نما گویند.» (نیلی پور، ۱۳۸۹، ج ۱، ص ۳۷۱)

تشبه به جنس مخالف:

از جمله لغاتی که لازم است به دلیل کاربرد آن در این مقاله مورد بررسی قرار گیرد؛ کلمه "تشبه" است که در ذیل به آن پرداخته می‌شود.

«واژه «تشبه» مصدر باب تفعّل است، و از ریشه «شَبَه» گرفته شده است. ماده شبه در «معجم مقاییس اللغة» چنین تبیین شده است: الشين و الباء و الهاء، أصلٌ واحدٌ يدلّ على تشابه الشيء و تشاكله لوناً و وصفاً. تاج العروس در معنای ماده تشبه می‌نویسد: تَشَبَّهَ بكذا: تَمَثَّلَ. و مراد از تشبه از کلام لغت‌دانان به دست می‌آید که مراد از تشبه، مماثلت در صفات است، نه ذات؛ زیرا در تشبه و تشبیه، ذات مشبه تغییر نمی‌کند، بلکه تنها در صفات و خصوصیات، همانند مشبه به می‌شود. همچنین مراد از تشبه، تشابه در عَرَض‌ها و صفاتی است که بین مشبه و مشبه به ظاهر و مبین باشد؛ همان‌طور که از کلام مقاییس اللغة استفاده می‌شود که وحدت بین مشبه و مشبه به، «لوناً و وصفاً» (در ظاهر یکی بودن) معتبر است. «(محمّدی مجد، ۱۳۹۱، ص ۳)

همچنین در خصوص مفهوم تشبه به جنس مخالف آمده است: «تشبه، حفظ هویت شخص است با ملاحظه و اضافه اینکه در جهتی همانندی با دیگری پیدا کرده و تشبه غیر از تغییر جنسیت است. تغییر جنسیت تشبه نیست. چون تشبه این است که هویت خودش را حفظ کرده یک چیزی را از اصل خودش دارد.» (سایت اشراق، ۱۴۰۲/۶/۴)

البته روشن شدن مفهوم اصلی این کلمه در استخراج حکم فقهی این مسئله کاربرد دارد که در اینجا نیاز به طرح آن نیست.

انواع تشبه به جنس مخالف

قبل از وارد شدن به بحث در ابتدا باید مشخص شود که در این مقاله منظور از تشبه زن به مرد یا همان مردنمایی زنان کدام یک از اقسام آن می باشد. به طور کلی تشبه به جنس مخالف به انواع زیر تقسیم می شوند:

انواع تشبه

نوع اول: تشبه تکوینی

یک نوع تشبه که در کلمات فقها نیامده، تشبیهی است که به صورت ژنتیکی یا با تصرفات علمی انجام می شود که بعضی از خصوصیات جنس مخالف را به او می دهد. این یک نوع تشبه است. چون جنسش عوض نشده، ولی بعضی از خصوصیات جنس مخالف را به او می دهد. به نحوی تصرف تکوینی در این شخص از طریق تزریق هورمون، عمل جراحی یا تغییرات ژنتیکی که امکانش هست. این یک نوع است که تشبه است. این تغییر جنسیت نیست. چون ذاتش کلاً عوض نشده است. الان هم می گویند مرد است. ولی ویژگیهای زنانه را به صورت ژنتیکی در خود ایجاد کرده است. این یک نوع تشبه است که تشبه تکوینی است.

نوع دوم: آرایش چهره و صورت

یک نوع تشبه هم تشبه در آرایش و آراستگی و تزیینات است. و از طرفین هم صادر می شود. آرایش چهره و صورت و امثال اینها است.

نوع سوم: تشبه در زیور آلات

یک نوع هم تشبه در زیور آلات است. که آن هم جزء تزیین اس

نوع چهارم: تشبه در لباس و امثال اینها است. که متداول است.

نوع پنجم: تشبه در غیر لباس از متعلقات دیگری که به شخص ارتباط دارد. و تعلق به شخص دارد. مثل اینکه فرض بگیرید در عرف تصویر زن و مرد متفاوت باشد. یا مرکبش متفاوت باشد. مثلاً بعضی ماشینها می گویند زنانه است. در مرکب و سایر متعلقات است. که دوچرخه

همچنین در روایتی از پیامبر (ص) آمده است: «یا علی، هیچ مردی به اهل و عیال خود خدمت نمی کند، مگر آنکه از صدیقان یا شهیدان باشد که خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او خواسته است» (بحار الانوار، ج ۴، ص ۱۳۲)

که نشان دهنده اهمیت انعطاف نشان دادن مرد در نقش خود و ارزشمندی این رفتار از مرد.

۳. تقویت دین داری

تقویت باورهای و ارزشهای اصیل دینی بهترین راهکار برای برون رفت از این مشکلات است.. آشنایی همگان به ویژه نسل جوان با ارزشهای دینی، مبانی دینی و اهداف از منظر اسلام در این را بسیار گره گشا می باشد. توجه دادن افراد به آیاتی که زن و مرد را از یک جنس و در زمره صاحبان اندیشه و برخوردار از نتیجه اعمال صالح و مستحق بهشت جاویدان (آل عمران آیه ۳، نحل آیه ۱۶، غافر آیه ۴۰) می دانند. در کنار آیاتی که مردان و زنان مؤمن را یاوران هم و مسئول و دشمن مشترک (توبه آیه ۹ و ۷۱) می دانند. جایگاه مساوی زن و مرد را در نزد پروردگار نشان می دهد. در اصل افراد دیندار با تکیه بر مبانی اسلامی تسلیم امر پروردگار بوده و با اعتماد به وجود مصلحتهایی هویت جنسی که خالق برای او قرار داده به نوع هویت خود راضی بوده و کمتر دچار بحران هویت میشود. (زیبایی نژاد، ۱۳۸۸، ص ۶۵)

۴. تشویق به فرزند آوری

تک فرزندی، بویژه در دختران که از نظر عاطفی حساستر از پسران هستند. آسیبزا تر می باشد. در خانواده هایی با تعداد بیشتر، فرزندان با هدایت مادر، و خواهران خود بهتر می توانند بر مشکلات خود فائق آیند و کمتر دچار بحران هویت و از مصادیق آن مردنمایی در زنان شوند. در خانواده هایی با فرزند بیشتر نشاط بیشتری حکمفرماست و دختران در گریههای ذهنی کمتری را تجربه می کنند. که البته اگر در کنار آن مقوله هایی چون دینداری، ارتباط صحیح پدر و مادر و... حفظ شود؛ این بحران و رفتار جنسی در دختران و زنان چنین خانواده هایی دیده نمی شود.

۵. ارتباط صحیح پدر و مادر

اصلی ترین محور تامین کننده سلامت روانی کودک، ارتباط صحیح والدین با یکدیگر می باشد. همه ی ما می دانیم که دعوا ها و ناسازگاری های والدین چه تاثیرات مخربی بر روحیه کودک می گذارد و موجب گوشه گیری، پرخاشگری و یا افسردگی کودک می شود.

از آن جا که هدف از ازدواج، تشکیل خانواده و هدف از ایجاد یک خانواده جدید، رسیدن به آرامش معرفی شده، کانون خانواده باید سرشار از محبت و روابط بین اعضای خانواده نیز بر همین محور استوار باشد و از آنجایی که کودکی بهترین و مناسب ترین زمان برای پایه گذاری تربیت و پرورش صحیح شخصیت فرزندان می باشد، اهمیت رفتار و ارتباط والدین در این دوران بسیار زیاد می باشد.

مهمترین مرحله تکاملی کودک در سنین ۳ تا ۶ سالگی شکل گیری هویت و شخصیت جنسی کودک است. به عبارت دیگر، کودک با رفتار صحیح پدر و مادر و الگوگیری صحیح از آنها هویت زنانه یا مردانه بودن خود را می یابد (البته صرفه نظر از مسائل ژنتیکی). در این سنین پسر به صورت غیرخودآگاهانه تمایل به ارتباط برقرار کردن حسی با مادر و دختر با پدر دارد و این ارتباط تا حد زیادی بوی جنسی می دهد (مثلاً اشتیاق و کنجکاوی در دیدن بدن عریان پدر یا مادر، تماس های فیزیکی نزدیک و معنی دار و ...). در این مرحله تکاملی، حس عشق و نفرت در ضمیر ناخودآگاه کودک نسبت به والدین خود دائماً در حال جنگ و ستیز هستند. برای مثال دختر از یک طرف به پدر عشق می ورزد و در مقابل به مادر به چشم یک رقیب می نگرد (در ضمیر ناخودآگاه). از طرف دیگر ممکن است در اثر مجموع وقایع و رفتارهای نادرست پدر و مادر، در دختر حس نفرت نسبت به پدر (احساس خیانتی که در اثر برقراری ارتباط با مادر دارد) پیدا شود. این مسئله در مورد ارتباط پسر با مادر نیز صادق می باشد. برای اینکه کودک به درستی این مرحله را پشت سرگذراند و با والد هم جنس خود همانندسازی کند، باید ارتباط صحیحی بین پدر و مادر برقرار باشد. ارتباطی عادلانه و بدن از افراط و تفریط. تا هر کدام از فرزندان نسبت به هویت خود دید مثبتی داشته باشند. (دهقانپور، ۱۳۸۸، ص ۱۹)

نتیجه:

از مصادیق تشبه به جنس مخالف، مردنمایی زنان و علاقه آنان به بروز رفتارهای مردانه بویژه در اجتماع می باشد. که این پدیده با پیشرفت تکنولوژی و احساس نیاز زنان به حضور بیشتر در جامعه و بیرنگ شدن عقاید دینی، بیشتر شده. به طوری که امروزه در اثر بی توجهی خانواده ها به آثار مخرب آن، در حال شیوع در بین دختران نوجوان و جوان، می باشد. در حالی که با توجه به مفسده هایی که در بر دارد، آسیبهای زیادی به خود فرد و بنیان خانواده و در نهایت اجتماع وارد میکند. مسائل روحی از جمله مهمترین عوامل بروز چنین رفتارهایی در دختران نوجوان و زنان است که از درون یا بیرون فرد را دچار بحران کرده و به سمت بروز رفتارهای نامتعارف و خلاف فطرت خود می کند. که شناخت این مسائل به جلوگیری از شیوع آن در جامعه کمک می کند.

فهرست منابع

*قرآن

۱. زیبایی نژاد، محمد رضا، هویت و نقشهای جنسیتی، مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، تهران، چاپ اول، پاییز ۱۳۸۸. ش
۲. علیشیری، سعید، موسوی زاده، احترام سادات، فضاهای مجازی تهدیدها و فرصتها، انتشارات کیاراد، چاپ اول تابستان ۱۳۹۴
۳. فمینیسیم و دانش های فمینیسیتی، مترجم عباس یزدانی، بهروز جندقی، ناشر: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ اول، مستان ۱۳۸۲.
۴. طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه محمد باقر موسوی همدانی، انتشارات اسلامی، قم، ۱۳۶۴. ش
۵. محمود نیکزاد، فرهنگ جامع روانشناسی، ج ۲، ص ۷۶۷، انتشارات کیهان، چاپ اول ۱۳۹۰،
۶. موسوی زاده، احترام سادات،
۷. یزدانی عباس و بهروز جندقی، فمینیسیم و دانشهای فمینیسیمی، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ اول، قم، ۱۳۸۲. ش
۷. نیلی پور، مهدی، بهشت اخلاق، قم، مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)، چاپ ششم، ج ۱، بهار ۱۳۸۹. ش

مقالات

۱. بستانی، حسن و محمد رضا کد خدایی، تشبیه به جنس مخالف در اختلال نظام، فصلنامه اسلام و علوم اجتماعی، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۹۵
۲. سید نژاد، سید صادق، جوان و بحران هویت، مجله دیدار آشنا، شماره ۲۴، خرداد ۱۳۸۱
۳. دهقانپور، صبا، تاثیر گرفتن از دوست در نوجوانی، مجله رابینا، شماره ۳۵۱، شهریور ۱۳۸۸

۴. کد خدایی، محمد رضا، تشبه به جنس مخالف، مجله مطالعات جنسیت و خانواده، شماره ۱، سال ۱۳۹۵
۵. محمدی مجد، ابوالفضل، تشبه به جنس مخالف، مجله کاوشی نو در فقه اسلامی، شماره ۷۱، ۱۳۹۱

سایت

۱. سایت اشراق-عرفان [/https://www.eshragh-erfan.com](https://www.eshragh-erfan.com)
۲. سایت پرسمان قرآنی
۳. سایت رهیاب <https://rahyabpsych.com>

نرم افزارها

۱. نرم افزار جامع الاحادیث